

DE INCADANSERES HELBA HUARA

In de lange rij van exotische dansers, die het Europeesch publiek de eigenaardigheden en schoonheid van een dikwijls onbekende en vaak onbegrepen folklore komen brengen, neemt de Peruviaansche danseres Helba Huara wel een bijzondere positie in. In de eerste plaats omdat zij door haar Spaansch-Indiaansche afkomst de ver van ons afstaande, primitieve ziel van de Incakunst met Europeesche mentaliteit kan benaderen en voor ons verklaarbaar maken. In de tweede plaats — en dit is een meer technisch detail, waarvan het publiek weinig zal kunnen apprecieeren doch dat desniettemin van groot belang is — doordat zij in haar oud Spaansche dansen zichzelf met castagnetten begeleidt, die volgens een eigengevonden techniek worden bespeeld, hetgeen aan de uitdrukkingmogelijkheid en de soepelheid van dit klapinstrument zeer ten goede komt. Er is misschien slechts één andere danseres die op dergelijke wijze de castagnetten weet te doen fluisteren en oplaaien in plotselinge drift, een langzaam en merkwaardig opwindend crescendo tot een orgie van rythmisch geluid, versterkt door hakgetrappel... en die andere is de geniale Argentina.

Dit is trouwens de eenige overeenkomst; zooals Argentina's kunst voornamelijk het doen herleven van verschillende vormen der volksdans is, hetzij in Spanje of in Cuba of in Argentinië, door haar persoonlijk talent op hooger plan gebracht, zoo put Helba Huara de inspiratie van haar Spaansche dansen vooral uit de middeleeuwen, voornamelijk die dansvormen die toentertijd naar de Zuid Amerikaanse koloniën werden gebracht en zich sindsdien zelfstandig ontwikkelden, sterk beïnvloed door de Peruviaansche volksdans, die op hun beurt alle hun oorsprong vonden in de Incadansen.

Dit geheimzinnige volk, nu bijna geheel verdwenen, op enkele armzalige „pueblo's" na, waar de gedegenereerde nazaten slechts enkele resten van de eens zoo rijke folklore bewaren, bezat eens, nog voordat Europa deze landen had ontdekt, een groote beschaving, een bloeiende cultuur, een poëtischen natuurgodsdienst en een rijken legendenschat. Sporen van deze beide laatste Inca uitingen zijn tot op heden bewaard gebleven en de groote verdienste van de Peruviaansche danseres is: deze zorgvuldig te hebben vergaard om in dansdrama's en pantomimes zichtbaar uit te beelden. Daarbij paart zich de belangwekkendheid van origineele kostuums aan het onbekende en vaak verrassend schoone rythme der muziek, hoewel ook verscheiden dansen begeleidt worden door moderne melodieën, van Honegger en Vincent d'Indy. Het slagwerk, waarvan het soms obsedeerend rythme met groot raffinement aangewend wordt, vaak doorgevoerd tot een hypnotiseerenden dreun, zooals vroeger de medicijnmannen van den stam dat moeten hebben gedaan, versterkt de plastiek van den dans opmerkelijk. De overweldigende, haast hysterische indruk, dien sommige van haar woeste dansen laten, zooals die

TEEKENING VAN ELSA BERG BIJ „DE JAGER”
VAN S. VESTDIJK

TEEKENING VAN S. L. SCHWARZ BIJ EEN
FRAGMENT VAN EMMY VAN LOKHORST

TEEKENING VAN A. C. WILLINK BIJ „DUBBEL UITZICHT”
VAN D. A. M. BINNENDIJK

DE INCA-DANSERES HELBA HUARA

van den krijger, die met het hoofd van zijn slachtoffer op een totempaal gestoken een zegedans uitvoert, dienen dan ook voor een deel aan de opwinding van de muziek te worden toegeschreven.

Niets van dezen ongebreidelden hartstocht en ongetemde kracht, steeds zuiver beheerscht trouwens en plastisch aanvaardbaar, zou men vermoeden in het slanke, donkeroogige figuurtje, dat eerst opkomt als een klassiek-Spaansche verschijning in een lang sleepend kleed met de hooge zilveren mantilla der Zuid-Amerikaansche vrouwen. Sterk van expressie is het smalle gelaat, waarin de omkoolde oogen onbewogen staren en de wreede felroode mond soms even vertrekt, in een lach die nu eens smartelijk, dan weer verachtend is. Zij danst de passie, het harteloze gespeel met den man, het mateloos verdriet of het uitbundig roekeloos plezier, waarin steeds iets van de wanhoop van het oneindige klinkt. Zij is geen danseres van nuances of sierlijk beweeg, haar kunst is steeds fel gespannen tot het uitersten en vraagt ook die gespannenheid van den toeschouwer.

Zelfs in het maagdelijk blank gewaad van de bruid, die bloemen brengen gaat op het graf van haar minnaar, in den strijd gevallen, is zij meer de beroofde vrouw, die den dood uitdaagt om wat hij haar ontstal, dan het door verdriet gebroken meisje. Doch hoe sterk, onderstreept door het zachte gefluister der castagnetten, is haar trotseering van de kwade geesten die haar komen belagen, het katachtig sluipen rond den onzichtbaren vijand, het slaan van het reddende teeken des Kruises dat haar beschermen zal, het fiere gebaar van de slotcadans, als zij de bloemen ver van zich werpt en met hoog opgeheven armen haar triomf uitzingt in de castagnettenroep. Deze Peruviaansche danslegende is een prachtige evocatie van het mystieke land van de Middeleeuwen. De pantomime-dans is geen vrije inspiratie, doch aan banden gelegd door de klassieke Spaansche dansvormen, die zuiver gevolgd worden; heel dit verhaal wordt gedanst en visueel aanvaardbaar gemaakt op passen van de malaguena en faruca, doch op persoonlijke wijze verwerkt.

Dit geeft een geheel eigen karakter aan deze „moderne” solodansen die geheel steunen op een klassieke techniek, evenals balletdansen dat doen, of dienen te doen. Dit is niet het geval met de Incadansen van het programma, die slechts vaag door de nu nog in de pueblo's gehouden volksdansen worden beïnvloed. Dit zijn namelijk steeds groepdansen van een bijna uitsluitend religieus karakter en Helba Huara heeft daaraan slechts enkele figuren en passen ontleend. De onderwerpen en de Inca-legenden die zij danst zijn echter allen direct uit deze folklore voortgekomen. Hier kan zij ook het primitieve, het onstuimige van haar natuur laten gaan al blijft elke pas steeds bestudeerd en vooruit vastgelegd, hoezeer sommige van de krijgsdansen vooral ook improvisaties lijken.

Van de meest hallucinerende kracht, magisch bezwerend met een